

[CONSTANTIJN HUYGENS] (VOOR SAS-VAN-GENT)
AAN [AMALIA VAN SOLMS (DEN HAAG)]
18 AUGUSTUS 1644
3696

Vervolg op Huygens' brief van 15 augustus 1644 (Worp 4, nr. 3691, pp. 40-41).

Samenvatting: Huygens bericht over het beleg van Sas-van-Gent. Hij meldt onder meer dat hij heeft vernomen dat in Antwerpen 'Oranje boven' is geroepen en dat te Brussel een trompetter het Wilhelmus heeft gespeeld, waarna er ook 'Oranje boven' is geroepen.

Huygens schreef opnieuw op 22 augustus 1644 (Worp 4, nr. 3701, pp. 44-46).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Huisarch., Inv. A14, Afd./Section XIII, nr. 18C, nr. 1, dl. 2, nr. 87: brief (dubbelvel, 19,5x31cm, abc | -; autograaf).

Vroegere uitgave: Worp 4, nr. 3696, pp. 42-43: volledig.

Namen: Johan Wolfert van Brederode; Estevan Montero d'Espinosas; Frederik Hendrik; Francisco de Melo; Juan d'Ossorio; Johan Albrecht II graaf van Solms.

Plaatsen: Antwerpen; Brussel; Saint-Éloy (fort); Saint-Étienne (fort); Vlaanderen.

Titel: Wilhelmus van Nassauwe.

Glossarium: chanson (lied); trompette (trompetter).

Transcriptie

Au Camp, devant le Sass-de-Gant, le 18e d'Aoust 1644.

Du costé de nos approches il n'est rien arrivé de considérable depuis ma dernière. La cause est que nous nous préparons tout de bon au passage du fossé de la contrescarpe, afin de le pouvoir entreprendre en sorte qu'il réussisse. À cela l'on ne prépare pas moins que quatre nouvelles bateries et de fort bons logemens de mousquetterie, au moyen de quoy les assiégés seront tenus si courts et si bas, qu'aveq l'ayde de Dieu nous viendrons bien à bout de ce dessein-là, qui se pourra mettre en œuvre dans deux ou trois jours. Tout ce qui sort de la place, et il est assez ordinaire qu'il en sorte de jour à autre quelque soldat, confirme la grande misère qu'il y a, à faulte de médicamens et de grand'espace, qui faict que beaucoup de monde s'y blesse d'heure en heure. |b| Aussi *Don* Francisco de Mello vient de faire demander permission pour un *Don* Juan d'Ossorio, Capitaine Espagnol dans le Sass, qu'il désireroit faire penser de sa blessure dans l'armée et, quoyque Son Altesse eust déclarée qu'il auroit faict la dernière de ces faveurs à d'Espinosas, recommandé à Monsieur le Comte de Solms, il me semble que sa grande bonté le disposera un jour à octroyer encor ceste prière, si grande instance continue de s'en faire. Toutes ces choses, estant hors de coutume, font bien veoir que les blessez y sont mal accommodez.

Hier ils quitterent, sans grande nécessité, à Monsieur de Brederode un traverse en ses approches, qu'on croyoit devoir couster beaucoup plus de façon. Item le fort Saint-Éloy, qui suit après Saint-Estienne, se contentants d'avoir couppé la digue par une ouverture, qui véritablement donne beaucoup d'eau dans le païs, mais contre laquelle on s'est advisé d'autres expédiens, |c| ceste haulte marée du *sprinckvloet* de la pleine lune ayant esté redoublée par la grosse tempeste d'hier, et debvant cesser bientost.

Il avoit esté rapporté à Son Altesse (et avoit-on de la peine à le croire) que dans Anvers il avoit esté crié: 'Vive Orange.' Mais du depuis j'ay parlé à un homme de condition, qui, ayant luy-mesme faict bonne chère dans Bruxelles la nuict du 13 au 14e, tesmoigne qu'un trompette lors y sonna la chanson de *Wilhelmus van Nassauwe* en pleine rue, après quoy ceste mesme nuict il fut jetté mil et mil cailloux par la ville, aveq un semblable cri de 'Vive Orange.' Il n'est pas croyable comme le discours publiq et particulier des peuples en ceste province de Flandre se rapporte à ces remuemens-là, qu'il me semble qu'on pourroit fomenter utilement.

Le mauvais temps qu'il faict n'empesche pas Son Altesse de se trouver et aux approches et partout ailleurs. Je laisse à Vostre Altesse à juger de la disposition que Dieu luy donne.

Vertaling

In het kamp voor Sas-van-Gent, 18 augustus 1644.

Wat betreft onze loopgraven is er niets bijzonders gebeurd sinds mijn laatste ¹brief. De reden is dat wij ons nauwgezet voorbereiden op het oversteken van de gracht van het buitentalud, teneinde dit zodanig te kunnen doen dat dit slaagt. Hiervoor bereidt men niet minder dan vier nieuwe batterijen voor, en sterke onderkomens met musketiers, door middel waarvan de belegerden zich zo klein en gedekt moeten houden, dat wij met Gods hulp dit plan in het geheel kunnen uitvoeren, hetgeen over twee à drie dagen in werking kan treden. Alles wat die plek [Sas-van-Gent] verlaat, - en het is heel normaal dat er iedere dag wel weer een soldaat vandaan komt -, bevestigt de grote ellende die er is, bij gebrek aan medicijnen en aan voldoende ruimte, hetgeen maakt dat er van uur tot uur veel mensen gewond raken. *Don Francisco de Melo* heeft dan ook onlangs toestemming gevraagd voor een zekere *Don Juan d'Ossorio*, een Spaans kapitein in Sas[-van-Gent], omdat deze wenste dat zijn verwondingen in het leger te laten verbinden, en hoewel Zijne Hoogheid [Frederik Hendrik] had verklaard dat hij een dergelijke gunst voor de laatste maal had verleend aan [Estevan Montero] d'Espinosas, welke werd aanbevolen aan de [heer Johan Albrecht II] graaf van Solms, lijkt het mij dat zijn grote goedheid hem op een dag ertoe zal brengen ook dit verzoek in te willigen, als nadrukkelijk verzoeken hierover blijven worden gedaan. Al deze zaken, die ongebruikelijk zijn, laten duidelijk zien dat de gewonden er slecht worden verzorgd.

Gisteren gaven zij, zonder veel noodzaak, aan de heer [Johan Wolfert] van Brederode in diens loopgraven een doortocht prijs, waarvan men dacht dat deze veel meer moeite zou moeten kosten. Hetzelfde inzake Fort Sint-Elooi, dat volgt op [Fort] Sint-Steven, waarbij zij zich tevreden stelden met het doorsteken van de dijk, waardoor werkelijk veel water over het land loopt, maar waartegen men andere middelen in gedachten heeft, nu het hoge tij van de ¹springvloed¹ van de volle maan al was verdubbeld door de flinke storm van gisteren, welke spoedig moet gaan liggen.

Men heeft aan Zijne Hoogheid gerapporteerd (maar men had moeite het te geloven) dat in Antwerpen is geroepen: 'Oranje boven.' Maar sindsdien heb ik een belangrijk iemand gesproken die vertelde dat, toen hij gedurende de nacht van de 13de op de 14de te Brussel goede sier maakte, een trompetter aldaar het lied *Wilhelmus van Nassouwe* liet horen, midden op straat, waarna nog diezelfde nacht duizenden kiezelstenen door de stad werden gegooid, met dezelfde kreet: 'Oranje boven.' Het is niet duidelijk hoe de publieke opinie (en in het bijzonder die in deze Vlaamse provincie) in verband staat met deze opschudding, die men, naar het mij voorkomt, tot ons voordeel kan laten gisten.

Niettegenstaande het slechte weer is Zijne Hoogheid zowel bij de loopgraven als overal elders te vinden. U kunt nu wel oordelen welk een goede gezondheid God hem geeft.

1. Huygens aan Amalia van Solms, 15 augustus 1644 (Worp 4, nr. 3691, pp. 40-41).
